

بررسی نقش واسطه‌ای ویژگی‌های شخصیتی در رابطه با سبک فرزندپروری ادراک شده و هوش هیجانی در

نوجوانان دختر مقطع متوسطه شهر شیراز

نازیلا ساکی*^۱

چکیده

مقدمه: هوش هیجانی بخشی از سازه‌ی شخصیت است و شخصیت بستر عملکرد هوش هیجانی است، هدف از انجام پژوهش حاضر، تبیین نقش واسطه‌ای ویژگی‌های شخصیتی در ارتباط با سبک‌های فرزندپروری ادراک شده و هوش هیجانی نوجوانان دختر مقطع دبیرستان شهر شیراز بود.

روش پژوهش: به این منظور از میان دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه شهر شیراز به ۳۰۰ نفر دانش‌آموز که از روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند و به سه پرسشنامه هوش هیجانی شات، فرزندپروری ادراک شده و فرم کوتاه ویژگی‌های شخصیتی نئو پاسخ داده شد. جهت تحلیل داده‌ها از روش تحلیل مسیر به روش بارون و کنی و از نرم افزار SPSS استفاده گردید.

یافته‌ها: به طور کلی نتایج نشان داد که ابعاد فرزندپروری ادراک شده و ابعاد ویژگی‌های شخصیت بر هوش هیجانی تاثیر مستقیم دارد. همچنین فرزندپروری ادراک شده بر ویژگی‌های شخصیت تاثیر مستقیم دارد و نهایت اینکه ویژگی‌های شخصیتی نقش واسطه‌گری معناداری بین سبک‌های فرزندپروری ادراک شده و هوش هیجانی در بین نوجوانان دارد.

نتیجه‌گیری: با توجه به یافته‌های پژوهش، میتوان گفت، بین ویژگی‌های شخصیتی با سبک فرزندپروری ادراک شده و هوش هیجانی در نوجوانان دختر مقطع متوسطه شهر شیراز رابطه وجود دارد.

کلمات کلیدی: فرزند پروری ادراک شده، نوجوانان، هوش هیجانی، ویژگی‌های شخصیتی

تاریخ پذیرش نهایی: ۱۴۰۱/۳/۲۲

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۲/۲۰

استناد: ساکی ن. بررسی نقش واسطه‌ای ویژگی‌های شخصیتی در رابطه با سبک فرزندپروری ادراک شده و هوش هیجانی در نوجوانان دختر مقطع متوسطه شهر شیراز، خانواده و بهداشت، ۱۴۰۱؛ ۱۲(الف): ۱۱۶-۱۳۶

^۱ - کارشناسی ارشد روانشناسی، گروه روانشناسی، واحد شیراز، دانشگاه آزاد اسلامی، شیراز، ایران (نویسنده مسئول)

مقدمه:

فرزند آدمی از بدو تولد هیجان‌ات مختلفی را به نمایش می‌گذارد که درک به موقع و مناسب آنها از جانب والدین در همه مراحل بسیار مهم است مخصوصاً در سنین نوجوانی، از طرفی مطالعات نشان می‌دهد والدین مربی هیجان از هیجان‌ات خود و نیز هیجان‌ات فرزندانشان کاملاً "آگاهی دارند" (۱).

هوش هیجانی، دارای مزایای اجتماعی، شناختی و زیست شناختی می‌باشد و پژوهش‌ها نشان داده‌اند که افراد با هوش هیجانی بالا سطوح پایین‌تری از هورمون‌های استرس و دیگر نشانگرهای برانگیختگی هیجانی را دارا هستند. همچنین هوش هیجانی بالا در ارتقا مهارت‌های مقابله‌ای و سلامت روانی در دوران نوجوانی (۲) ظرفیت درک و مهار هیجان‌ات خود و دیگران (۳) تربیت مهارت‌های اجتماعی و سازگاری اجتماعی نوجوانان (۴) و بین مولفه‌های هوش هیجانی (خودآگاهی، خودکنترلی، همدلی و مهارت‌های ارتباطی) و سازگاری اجتماعی رابطه معناداری وجود دارد (۵) در کاهش انجام رفتارهای پرخطرانه بزهکاران نوجوان (۶) موثر است. هوش هیجانی در نوجوانان با اعتیاد به اینترنت (۷) و با افسردگی (۸) رابطه منفی دارد.

هوش هیجانی نوجوانان فرزندان مادران شاغل بالاتر از هوش هیجانی نوجوانان مادران خانه‌دار بوده است. همچنین هوش هیجانی دختران مادران شاغل بالاتر از فرزند پسر همان مادر بوده است ولی از لحاظ جنسیتی تفاوتی میان هوش هیجانی فرزندان مادران خانه دار دیده نشده است (۹).

هوش هیجانی بخشی از سازه‌ی شخصیت است و شخصیت بستر عملکرد هوش هیجانی است، بنابراین هوش هیجانی همواره باید به عنوان بخشی از نظام گسترده‌تر، شخصیت مورد مطالعه قرار گیرد (۱۰) بسیاری از مطالعات نشان می‌دهد که تفاوت در رفتار انسان به هوش هیجانی و ویژگی‌های شخصیت افراد ارتباط دارد. (۱۱). شخصیت از بنیادی‌ترین مفاهیم روان شناسی است. روان‌شناسی شخصیت حوزه ای است که به فرد اعم از هیجانی و رفتاری می‌پردازد که معمولاً ثابت و بررسی ویژگی‌های روزمره، رفتارهای سازگارانه و متعادل هستند و داشتن آگاهی و دانش لازم درباره شخصیت در پیشگیری یا اقدامات احتمالی در مورد بروز برخی اختلالات و نابسامانی‌های شخصیتی می‌تواند به فرد کمک کند (۱۲).

احمدی، نجاتی، عبدی (۱۳) به این نتیجه رسیدند که ویژگی‌های شخصیتی نوجوانان می‌تواند احتمال تغییر ابعاد مختلف سلامت عمومی آنها را بسنجد. و نیز ویژگی‌های شخصیتی سالم عامل مهمی در تاب‌آوری در نوجوانان محسوب می‌شود (۱۴). اعتیاد به اینترنت با برخی از صفات شخصیتی نوجوانان از جمله روان رنجورخویی، خوشایندی و وظیفه شناسی ارتباط دارد (۱۵).

اهمیت جو هیجانی حاصل از سبک‌های فرزند پروری در سازش یافتگی نوجوانان آشکار شده است (۱۶) منظور از اصطلاح ادراک فرزند از شیوه‌های فرزندپروری ادراکی است که فرزند از سطوح درخواست کنندگی و پاسخدهی والدین همراه با سه حیطةی اقتدار منطقی، استبدادی و آزادگذاری دارد (۱۷).

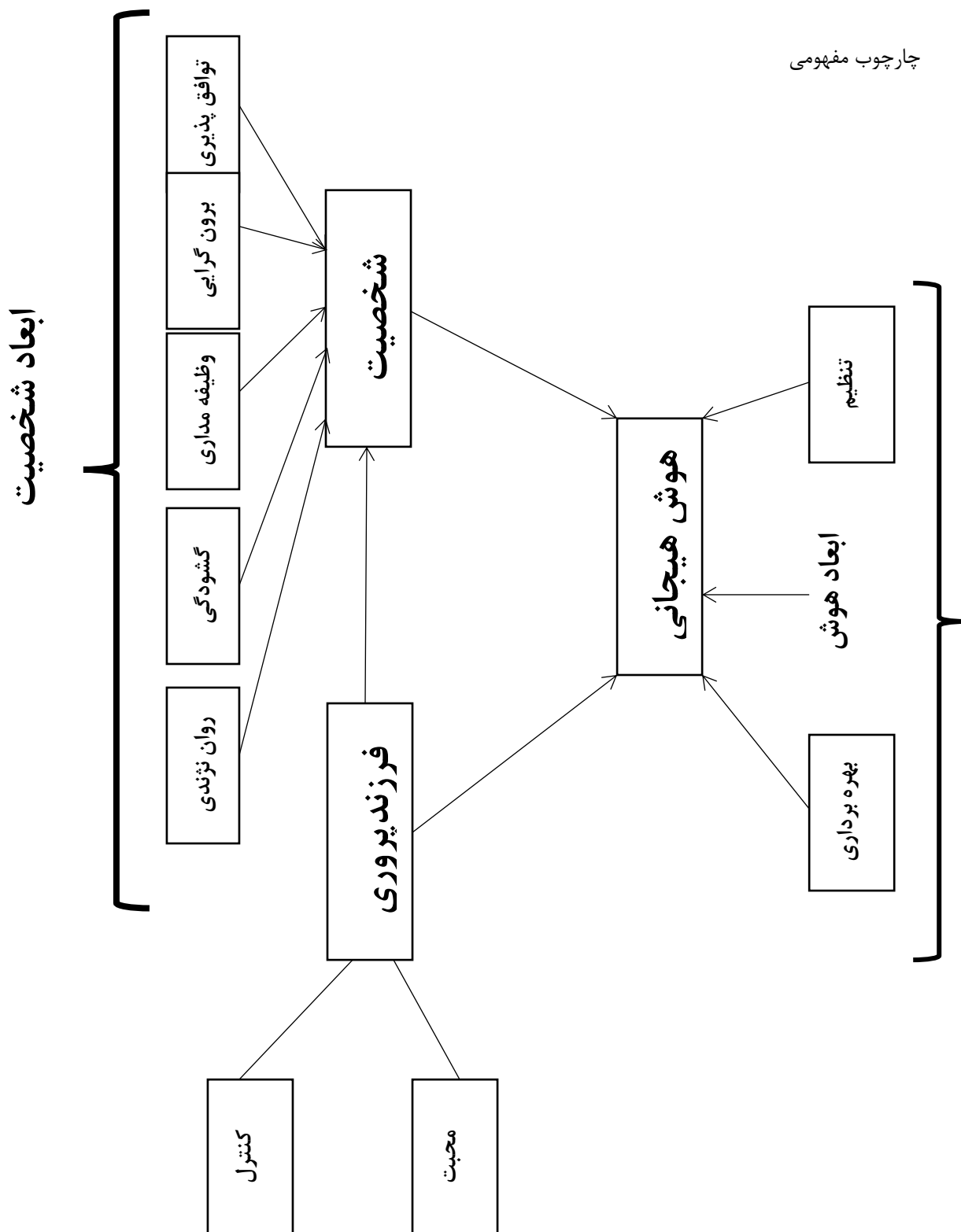
شخصیت کودک در اواخر کودکی یا در آغاز نوجوانی به طور قابل ملاحظه‌ای با ادراک از گرمی فرزندپروری، بیش‌فعالی و کنترل روانی در نوجوانی ارتباط دارد. در این میان احساس شایستگی والدین به عنوان میانجی بین شخصیت فرزند و ادراک وی از فرزند پروری نقش ایفا می‌نماید (۱۸)، فرزندپروری در تشکیل هویت به طور پویا و به هم پیوسته و تاکیدی به عنوان یک منبع مهم اجتماعی حتی تا اواخر دوره نوجوانی ادامه دارد (۱۹)، چنانچه روابط پدر و مادر در یک خانواده به طور صحیح و براساس وظایف نقش هریک از والدین صورت گیرد تاثیر بسیارمطلوبی بر روی دید و درک نوجوانان از روابط صحیح و لذت بخش در خانواده دارد (۲۰) پذیرش رفتار فرزندپروری (فرزند پروری ادراک شده) و ارتباط مثبت با والدین خود کنترلی نوجوانان را بهبود داده ورها شدن از پرخاشگری را به همراه دارد (۲۱).

<http://journals.iau-astara.ac.ir>, D.O.R.

نقش والدین، در تحول روانی فرزندشان حتی در دوران نوجوانی که تا حد زیادی تحت نفوذ همسالانشان قرار می‌گیرند بسیار برجسته است و این امر منعکس کننده تأثیر بارز خانواده بر فرآیند تحول می‌باشد. اکثر مطالعات در قلمرو رفتارهای والدگری براساس اهمیت ارتباط والد کودک و تأثیرگذاری شیوه‌های فرزند پروری در ایجاد رابطه کودک با دیگران در زمان بزرگسالی و اجتماعی شدن وی شکل گرفته‌اند و حمایت مناسب کودک توسط والدین و گرمی و اقتدار آنها با نتایج مثبت درسین نوجوانی رابطه مستقیم دارد تجربه‌های نوجوانان با والدین خود در طول دوره نوجوانی نقش بسیار مهمی در تحول شخصیتی آنها دارد تا آنجا که کیفیت رابطه والد-کودک در نوجوانی می‌تواند با عملکرد روانی - اجتماعی در بزرگسالی آنها مرتبط باشد (۲۲).

خانواده می‌تواند نقش مؤثری بر کیفیت زندگی و شادکامی فرزندان به عنوان متغیرهای بهزیستی، روانشناختی داشته باشد یکی از مهمترین عوامل مؤثر بر وضعیت روانی فرزندان در خانواده نوع سبک فرزندپروری والدین در برخورد با آنهاست (۲۳) پذیرش و درگیری مثبت از فرزندپروری والدین با تفکر خلاقانه و مولد ارتباط دارد (۲۴).

بحث فرزند پروری ادراک شده و اهمیت آن با توجه به ابعاد مختلف آن برکسی پوشیده نیست در واقع فرزند پروری و ادراک آن توسط فرزندان و ارتباط آن با ویژگی‌های شخصیتی نوجوان که از ویژگی‌های اصلی دوران نوجوانی است و لزوم شناخت هویت فردی و بیان سوالاتی از قبیل "من کی‌ام و چه کاره خواهم شد؟" می‌باشد پررنگ می‌شود. در این بین فرزند خانواده که یک نوجوان است هنگامی که با دیگران روبرو می‌شود تلاش می‌کند با ویژگی شخصیتی خود بهترین و یا شاید گاهی بدترین‌ها را نشان بدهد و اینجا اگر خانواده و نوجوان خواهان حضوری موثر و بجا برای نوجوان در جامعه هستند یقیناً باید به موضوع هوش هیجانی با دقت و تامل نگاه کنند. از آنجا که داشتن هوش هیجانی موجب ارتباط و کارآمدی بالا و ارتقا عزت نفس در نوجوان می‌شود و از طرفی یکی از بسترهای مهم پرورش هوش هیجانی از مجرای ویژگی‌های شخصیتی می‌گذرد و همچنین نقش ابعاد فرزندپروری و نوع ادراک آن و اثر گذاری در شخصیت نوجوان بسیار مهم است. ذکر این نکته ضروری است که تأثیر خانواده بر رشد چنان بارز است که با وجود اختلافات موجود بین صاحب نظران روانشناسی بسیاری از آنان در زمینه اهمیت سبک‌های فرزند پروری و تأثیر آن بر رشد نظر مشترکی دارند این پژوهش در پی پاسخ به این سوال است که آیا سبک‌های فرزندپروری ادراک شده از طریق ویژگی‌های شخصیتی بر هوش هیجانی تأثیر معنادار دارد؟

روش پژوهش:

این پژوهش از نظر هدف جزء طرح‌های کاربردی بود. جامعه‌ی آماری پژوهش حاضر عبارت است از کلیه دانش‌آموزان دختر که در سال تحصیلی ۹۵-۱۳۹۴ در مقطع متوسطه (دوره‌ی دوم) شهر شیراز مشغول به تحصیل بوده‌اند و که تعداد ۳۰۰ نفر از بین ۵ مدرسه به صورت نمونه‌گیری طبقه‌ای نسبی انتخاب شدند. ابزار مورد استفاده پژوهش عبارت بود از:

پرسشنامه هوش هیجانی شات: پرسش‌نامه هوش هیجانی شات یک پرسش‌نامه خودسنجی است که شامل ۴۱ گویه می‌باشد که برای سنجش هوش هیجانی خصیصه‌ای ساخته شده است، این پرسشنامه در سال ۱۹۹۸ توسط شات و براساس مدل نظری سالوی و مایر (۲۵) از هوش هیجانی ساخته شده است. در این مقیاس، آزمودنی حدی از توافق یا مخالفت خود را با هر یک از جملات، در یک مقیاس پنج‌گزینه‌ای لیکرت (۱= کاملاً مخالف تا ۵= کاملاً موافق) نشان می‌دهد. این پرسشنامه دارای چهار بعد (ادراک و ابراز هیجان، تنظیم هیجان، بهره‌جویی از هیجان در زمینه‌های حل مسئله و اداره کردن هیجان) است. در مطالعه‌ای که بر روی نوجوانان کانادایی انجام شد، به منظور بررسی روایی و پایایی هوش هیجانی شات ۳۵۴ نفر (۲۳۵ نفر زن و ۱۱۹ نفر مرد با میانگین سنی ۲۱/۴) انتخاب شدند و همبستگی مقیاس هوش هیجانی شات با مقیاس روان‌نژندی ۰/۳۷، برونگرایی ۰/۵۱، بازبودن ۰/۲۷، سازندگی ۰/۱۸، وظیفه‌شناسی ۰/۳۸، و مستعد افسردگی ۰/۳۸ ($p < ۰/۰۰۱$) و پایایی آزمون $\alpha = ۰/۸۹$ گزارش شد (۲۵).

خسرو جاوید (۲۶) همبستگی نمرات هوش هیجانی شات را با افسردگی ۰/۳۳، اضطراب ۰/۲۵-، و آلکسی تایمیا (۰/۰۵ $p <$) گزارش نمود. همچنین پایایی آزمون را با استفاده از آلفای کرونباخ در هوش هیجانی کل ۰/۸۱، تنظیم هیجان ۰/۷۸، ارزیابی و ابراز هیجان ۰/۶۷ و بهره‌برداری از هیجان ۰/۵۰ گزارش نمود. در پژوهش حاضر، پایایی محاسبه شده برای آزمون هوش هیجانی با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۸۴ بدست آمد.

آزمون پنج عاملی شخصیتی نئو (NEO): پرسشنامه شخصیتی نئو تجدید نظر شده جانشین تست نئو است که در سال ۱۹۸۵ توسط مک کری و کاستا تهیه شده بود. این پرسشنامه ۵ عامل اصلی شخصیت و ۶ خصوصیت در هر عامل یا به عبارتی ۳۰ خصوصیت را اندازه می‌گیرد. و بر این اساس ارزیابی جامعی از شخصیت را ارائه می‌دهد. این پرسشنامه دارای دو فرم یکی (S) برای گزارش‌های شخصی است و شامل ۲۴۰ سوال پنج‌درجه‌ای از کاملاً موافق تا کاملاً مخالف است که توسط خود آزمودنی درجه بندی می‌شود و متناسب مردان و زنان در تمام سنین است. و دیگری فرم (R) یا تجدید نظر شده نام دارد و بر اساس درجه بندی‌های مشاهده‌گر است. این فرم نیز دارای همان ۲۴۰ سوال بوده با این تفاوت که با ضمیر سوم شخص شروع می‌شود. فرم (R) هم می‌تواند به طور مستقل برای ارزیابی شخصیت به کار رود و هم به عنوان مکملی برای گزارش‌های شخصی فرم (S) و یا روایی آن مورد استفاده قرار گیرد (۲۷).

پرسشنامه شخصیتی نئو فرم کوتاه توسط مک کری و کاستا روی ۲۰۸ نفر از دانشجویان آمریکایی به فاصله سه ماه اجرا گردید که ضرایب اعتبار آن بین ۰/۸۳ تا ۰/۷۵ به دست آمده است (۲۷).

در هنجاریابی آزمون نئو که توسط گروسی فرشی (۲۸) روی نمونه‌ای با حجم ۲۰۰۰ نفر از بین دانشجویان دانشگاه‌های تبریز، شیراز و دانشگاه‌های علوم پزشکی این دو شهر صورت گرفت ضریب همبستگی ۵ بعد اصلی را بین ۰/۵۶ تا ۰/۸۷ گزارش کرده است (۲۸).

پرسشنامه شیوه‌های فرزندپروری: این پرسشنامه توسط نقاشیان در سال ۱۳۵۸ تهیه شده است. این پرسشنامه دارای ۷۷ ماده است و ابعاد مختلف کنترل - آزادی (سخت‌گیری، سهل‌گیری) و محبت - طرد در روابط خانوادگی والدین را از زاویه نگرش آزمودنی‌ها مورد سنجش قرار می‌دهد (۲۹). در مطالعه اولیه توسط نقاشیان (۲۹) جهت تعیین اعتبار پرسشنامه از روش اعتباریابی محتوا استفاده شد که در آن حداقل توافق دو نفر از اساتید متخصص در مورد سؤالات از نظر روشن بودن هر سؤال برای پدر و مادر ملاک انتخاب قرار گرفت.

جهت تجزیه و تحلیل داده‌های بدست آمده توسط پرسشنامه‌های فوق، از شاخص‌های و روش‌های آمارتوصیفی برای بدست آوردن مقادیر حداقل، حداکثر، میانگین و انحراف استاندارد و سپس از آمار استنباطی در بخش یافته‌های استنباطی نتایج آزمون‌های همبستگی پیرسون، رگرسیون سلسله مراتبی، رگرسیون چندگانه به شیوه همزمان با استفاده از نرم افزار SPSS نسخه ۲۱ استفاده شده است.

یافته‌ها:

نتایج نشان داد از بین افراد مورد بررسی، در کلاس اول متوسط (۱۳۱ نفر، ۴۳/۶۷ درصد، کلاس دوم متوسطه با ۹۳ نفر، ۳۱ درصد و کلاس سوم متوسطه با ۷۶ نفر ۲۵/۳۳ درصد) تقسیم‌بندی شدند، ۴۳/۶۶ درصد پاسخگویان دانش آموز رشته تجربی، ۳۱ درصد ریاضی و ۲۵/۳۳ درصد انسانی بودند. توزیع فراوانی و درصد پاسخگویان را بر حسب کلاس نشان می‌دهد. همانطور که مشاهده می‌شود ۱۷۸ نفر از پاسخگویان کلاس دوم متوسطه بودند که ۵۹/۳۳ درصد از کل حجم نمونه را شامل می‌شود و بقیه یعنی ۱۲۲ نفر از پاسخگویان کلاس سوم متوسطه بودند که ۴۰/۶۶ درصد از کل حجم نمونه را تشکیل می‌دهد. توزیع فراوانی و درصد پاسخگویان را بر حسب سن نشان می‌دهد. همانطور که مشاهده می‌شود ۳۶ درصد پاسخگویان ۱۵ ساله، ۳۷ درصد ۱۶ ساله، ۲۴ درصد ۱۷ ساله و ۳ درصد ۹ ساله می‌باشند.

جدول ۱. میانگین و انحراف استاندارد متغیرهای مورد مطالعه

متغیر	تعداد	حداقل	حداکثر	میانگین	انحراف استاندارد
ابعاد فرزند پروری ادراک شده	کنترل	۳۰۰	۶۵	۱۵۲	۱۲۲/۵۹
	محبت	۳۰۰	۲۹	۹۳	۶۲/۴۹
ابعاد ویژگی‌های شخصیتی	روان نژندی	۳۰۰	۲۳	۵۱	۳۷/۷۰
	برونگرایی	۳۰۰	۲۴	۳۹	۲۹/۴۰
	گشودگی	۳۰۰	۲۴	۴۰	۳۲/۶۵
	توافق پذیری	۳۰۰	۲۱	۲۲۲	۳۰/۱۹
	وظیفه مداری	۳۰۰	۱۵	۴۲	۲۳/۱۳
هوش هیجانی	۳۰۰	۶۱	۱۰۲	۷۷/۶۰	۱۲/۳۱
ابعاد هوش هیجانی	تنظیم هیجان	۳۰۰	۲۵	۲۹	۲۷/۴۰
	ادراک و ابراز هیجان	۳۰۰	۲۰	۴۲	۲۶/۷۸
	بهره جویی از هیجان	۳۰۰	۱۶	۳۱	۲۳/۴۲
	اداره کردن هیجان	۳۰۰	۱۸	۲۸	۲۲/۲۸

با توجه به نتایج جدول ۱ مشاهده می‌شود که از بین ابعاد متغیر ویژگی‌های شخصیتی روان‌نژندی دارای بیشترین میانگین می‌باشد. همچنین از بین ابعاد سبک‌های فرزند پروری و هوش هیجانی به ترتیب کنترل و تنظیم هیجان دارای بیشترین میانگین می‌باشند.

جدول ۲. ضرایب همبستگی پیرسون بین فرزندپروری ادراک شده و هوش هیجانی

متغیر	کنترل	محبت	هوش هیجانی	تنظیم هیجان	ادراک و ابراز هیجان	بهره جویی از هیجان	اداره کردن هیجان
کنترل	۱						
محبت	-۰/۰۹۰	۱					
هوش هیجانی	**۰/۴۴۰	**۰/۳۸۹	۱				
تنظیم هیجان	۰/۰۹۷	**۰/۲۴۴	**۰/۶۷۱	۱			

		۱	**۰/۷۸۵	**۰/۹۲۵	**۰/۳۲۲	**۰/۴۶۶	ادراک و ابراز هیجان
	۱	**۰/۶۲۹	**۰/۳۲۱	**۰/۸۷۵	**۰/۳۸۴	**۰/۳۵۷	بهره جویی از هیجان
۱	۰/۰۰۲	-۰/۰۰۴	**۰/۱۱۶	۰/۰۰۸	۰/۰۵۱	**۰/۱۳۹	اداره کردن هیجان

معناداری در سطح ۰/۰۵ * معناداری در سطح ۰/۰۱ **

با توجه به نتایج آزمون همبستگی پیرسون مشاهده می‌شود که بعد کنترل با هوش هیجانی و ابعاد ادراک و ابراز هیجان، بهره جویی از هیجان و ادراک و فهم هیجان رابطه معناداری دارد. همچنین بعد محبت با هوش هیجانی و ابعاد تنظیم هیجان، ادراک و ابراز هیجان و بهره جویی از هیجان رابطه معناداری دارد.

جدول ۳. ضرایب همبستگی پیرسون بین ویژگی‌های شخصیتی و هوش هیجان

ردیف	متغیر	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	۹	۱۰
۱	روان نژندی	۱									
۲	برونگرایی	**۰/۲۸۳	۱								
۳	گشودگی	۰/۰۳۴	**۰/۱۹۸	۱							
۴	توافق پذیری	-۰/۱۴۰ **	۰/۰۹۵	-۰/۱۷۵ **	۱						
۵	وظیفه مداری	-۰/۴۷۳ **	**۰/۳۶۱	-۰/۲۹۸ **	**۰/۱۴۴	۱					
۶	هوش هیجانی	-۰/۵۰۵ **	**۰/۳۸۱	-۰/۳۳۷ **	**۰/۲۳۴	**۰/۶۴۳	۱				
۷	تنظیم هیجان	-۰/۱۹۹ **	**۰/۳۱۰	۰/۰۱۹	۰/۰۶۱	**۰/۲۸۹	**۰/۶۷۱	۱			
۸	ادراک و ابراز هیجان	-۰/۲۰۶ **	**۰/۴۰۸	-۰/۲۶۰ **	**۰/۱۷۱	**۰/۵۴۷	**۰/۹۲۵	**۰/۷۸۵	۱		

۹	بهره جویی از هیجان	۰/۷۴۰	**	۰/۲۶۶	**	۰/۳۹۲	**	۰/۲۷۰	**	۰/۶۳۸	**	۰/۸۷۵	**	۰/۳۲۱	**	۰/۶۲۹	**	۱
۱۰	اداره کردن هیجان	۰/۱۳۷	**	۰/۰۸۶	**	۰/۰۲۳	**	۰/۰۵۸	**	۰/۰۴۳	**	۰/۰۰۸	**	۰/۱۱۶	**	۰/۰۰۴	**	۱

معناداری در سطح ۰/۰۵ * معناداری در سطح ۰/۰۱ **

با توجه جدول شماره ۳، ضرایب همبستگی پیرسون بین ابعاد ویژگی‌های شخصیتی و هوش هیجانی می‌باشد نتایج زیر حاصل می‌شود:

- ۱: بُعد روان نژندی با هوش هیجانی و همه ابعاد آن رابطه معناداری دارد.
- ۲: بُعد برونگرایی با هوش هیجانی و همه ابعاد آن رابطه معناداری دارد.
- ۳: بُعد گشودگی تنها با هوش هیجانی، ادراک و ابراز هیجان و بهره جویی از هیجان رابطه معناداری دارد.
- ۴: بُعد توافق پذیری با هوش هیجانی، ادراک و ابراز هیجان و بهره جویی از هیجان رابطه معناداری دارد.
- ۵: بُعد وظیفه مداری با هوش هیجانی و همه ابعاد آن رابطه معناداری دارد.

جدول ۴. ضرایب همبستگی پیرسون بین فرزندپروری ادراک شده و ویژگی‌های شخصیتی

متغیر	Beta	t	sig	R	R ²	f	df	P
کنترل	-۰/۴۰۸	-۸/۴۷	۰/۰۰۱	۰/۵۶۳	۰/۳۱۷	۶۸/۸۱	۲۹۷-۲	۰/۰۰۱
محبت	۰/۳۵۲	۷/۳۱	۰/۰۰۱					
کنترل	-۰/۲۸۴	-۸/۰۰	۰/۰۰۱	۰/۸۲۳	۰/۶۷۷	۸۷/۴۷	۲۹۲-۷	۰/۰۰۱
محبت	۰/۲۳۳	۶/۷۸	۰/۰۰۱					
روان نژندی	-۰/۲۴۶	-۶/۲۳	۰/۰۰۱					
برونگرایی	۰/۲۲۱	۵/۷۶	۰/۰۰۱					
گشودگی	-۰/۲۱۰	-۵/۵۰	۰/۰۰۱					
توافق پذیری	۰/۰۸۸	۲/۵۶	۰/۰۱۱					
وظیفه مداری	۰/۲۵۱	۵/۵۸	۰/۰۰۱					

با توجه جدول شماره ۴، که نشانگر ضرایب همبستگی پیرسون بین ابعاد ویژگی‌های شخصیتی و سبک‌های فرزند پروری می‌باشد مشاهده می‌شود که بُعد کنترل با ابعاد گشودگی و وظیفه مداری رابطه معناداری دارد. همچنین بُعد محبت با ابعاد روان نژندی، توافق پذیری و وظیفه مداری رابطه معناداری دارد.

ویژگی‌های شخصیتی نقش واسطه‌گری معناداری بر سبک‌های فرزند پروری ادراک شده و هوش هیجانی نوجوانان دختر مقطع دبیرستان شهر شیراز دارد.

جدول شماره ۵، نشانگر نتایج آزمون رگرسیون سلسله مراتبی جهت بررسی نقش واسطه‌گری ویژگی‌های شخصیتی بر سبک‌های فرزندپروری و هوش هیجانی می‌باشد.

جدول ۵. نتایج آزمون رگرسیون جهت بررسی نقش واسطه‌گری ویژگی‌های شخصیتی بر سبک‌های فرزندپروری و هوش

هیجانی

با توجه به نتایج آزمون رگرسیون مقدار سطح معناداری در جدول شماره ۵، ($f=۶۸/۸۱$ ، $R^2=۰/۳۱۷$ ، $P<۰/۰۰۱$) مشاهده

متغیر	کنترل	محبت	روان نژندی	برونگرایی	گشودگی	توافق پذیری	وظیفه مداری
کنترل	۱						
محبت	-۰/۰۹۰	۱					
روان نژندی	۰/۰۳۵	-۰/۲۰۷	۱				
برونگرایی	۰/۰۶۸	۰/۰۵۷	*-۰/۲۸۳	۱			
گشودگی	*۰/۱۴۱	*-۰/۱۳۹	۰/۰۳۴	*-۰/۱۹۸	۱		
توافق پذیری	۰/۰۲۴	۰/۰۴۸	*-۰/۱۴۰	۰/۰۹۵	*-۰/۱۷۵	۱	
وظیفه مداری	*-۰/۳۱۶	*-۰/۱۳۳	*-۰/۴۷۳	*-۰/۳۶۱	*-۰/۲۹۸	*-۰/۱۴۴	۱

معناداری در سطح ۰/۰۵ * معناداری در سطح ۰/۰۱ **

می‌شود که در مرتبه اول ابعاد کنترل و محبت قادر هستند واریانس متغیر هوش هیجانی را به مقدار ۳۱/۷ درصد پیش بینی کنند. در مرتبه دوم ($f=۸۷/۴۷$ ، $R^2=۰/۶۷۷$ ، $P<۰/۰۰۱$) و با وارد شدن متغیر ویژگی‌های شخصیتی به عنوان متغیر واسطه مشاهده می‌شود که مقدار بتای ابعاد کنترل و محبت کاهش یافته همچنین مقدار ضریب تبیین از ۳۱/۷ درصد به ۶۷/۷ درصد رسیده است که نشانگر این موضوع است که ویژگی‌های شخصیتی دارای نقش واسطه جهت پیش بینی هوش هیجانی از طریق سبک‌های فرزند پروری می‌باشد. در مرتبه دوم و با وارد شدن ویژگی‌های شخصیتی، متغیرهای سبک‌های فرزند پروری و ویژگی‌های شخصیتی قادر هستند واریانس هوش هیجانی را به میزان ۶۷/۷ درصد پیش بینی کنند. با توجه به اینکه متغیر هوش هیجانی دارای سه بُعد تنظیم هیجان، ارزیابی از هیجان و بهره برداری از هیجان می‌باشد نتایج مربوط به بررسی مدل مورد نظر در رابطه با ابعاد ذکر شده در جداول شماره ۶ و ۷ ارائه شده است.

جدول ۶. نتایج آزمون رگرسیون جهت بررسی نقش واسطه گری ویژگی‌های شخصیتی بر سبک‌های فرزندپروری و تنظیم هیجان (بعد اول)

متغیر	Beta	t	sig	R	R ²	f	df	P
کنترل	-۰/۰۷۶	-۱/۳۴	۰/۱۸۱	۰/۲۵۶	۰/۰۶۵	۱۰/۳۸	۲۹۷-۲	۰/۰۰۱
محبت	۰/۲۳۷	۴/۲۱	۰/۰۰۱					
کنترل	-۰/۰۱۰	-۰/۱۶۸	۰/۸۶۷	۰/۴۲۳	۰/۱۷۹	۹/۰۷	۲۹۲-۷	۰/۰۰۱
محبت	۰/۲۱۴	۳/۸۹	۰/۰۰۱					
روان نژندی	-۰/۰۰۱	-۰/۰۱۳	۰/۹۸۹					
برونگرایی	۰/۲۰۹	۳/۴۰	۰/۰۰۱					
گشودگی	۰/۰۷۲	۱/۱۷	۰/۲۴۰					
توافق پذیری	۰/۰۱۴	۰/۲۵۵	۰/۷۹۹					
وظیفه مداری	۰/۲۰۲	۲/۸۱	۰/۰۰۵					

با توجه به نتایج آزمون رگرسیون در جدول شماره ۶، ($f=10/38$ ، $R^2=0/065$ ، $P<0/001$) مشاهده می‌شود که در مرتبه اول بعد محبت قادر هست واریانس متغیر تنظیم هیجان را به مقدار ۶/۵ درصد پیش بینی کند. در مرتبه دوم ($f=9/07$ ، $R^2=0/179$ ، $P<0/001$) و با وارد شدن متغیر ویژگی‌های شخصیتی به عنوان متغیر واسطه مشاهده می‌شود که مقدار بتای بعد محبت کاهش یافته همچنین مقدار ضریب تبیین از ۶/۵ درصد به ۱۷/۹ درصد رسیده است که نشانگر این موضوع است که ویژگی‌های شخصیتی دارای نقش واسطه جهت پیش بینی تنظیم هیجان از طریق سبک‌های فرزند پروری می‌باشد. در مرتبه دوم و با وارد شدن ویژگی‌های شخصیتی، متغیرهای سبک‌های فرزند پروری و ویژگی‌های شخصیتی قادر هستند واریانس تنظیم هیجان را به میزان ۱۷/۷ درصد پیش بینی کنند.

جدول شماره ۷، نشانگر نتایج آزمون رگرسیون سلسله مراتبی جهت بررسی نقش واسطه گری ویژگی‌های شخصیتی بر سبک‌های فرزندپروری و ارزیابی هیجان می‌باشد

جدول ۷: نتایج آزمون رگرسیون جهت بررسی نقش واسطه گری ویژگی‌های شخصیتی بر سبک‌های فرزندپروری و ادراک و ابزاز هیجان (بعد دوم)

متغیر	Beta	t	sig	R	R ²	f	df	P
کنترل	-۰/۴۴۰	-۹/۰۰	۰/۰۰۱	۰/۵۴۴	۰/۲۹۶	۴۹/۱۴	۲۹۷-۲	۰/۰۰۱
محبت	۰/۲۸۲	۵/۷۷	۰/۰۰۱					
کنترل	-۰/۳۱۱	-۷/۳۴	۰/۰۰۱	۰/۷۳۵	۰/۵۴۱	۶۲/۴۱	۲۹۲-۷	۰/۰۰۱
محبت	۰/۲۳۳	۵/۶۶	۰/۰۰۱					
روان نژندی	۰/۰۹۷	۲/۰۷	۰/۰۳۹					
برونگرایی	۰/۳۱۸	۶/۹۵	۰/۰۰۱					

					۰/۰۰۱	-۳/۳۰	-۰/۱۵۰	گشودگی
					۰/۱۰۳	۱/۶۳	۰/۰۶۷	توافق پذیری
					۰/۰۰۱	۵/۴۹	۰/۲۹۵	وظیفه مداری

با توجه به نتایج آزمون رگرسیون در جدول شماره ۷، ($f=۴۹/۱۴$ ، $R^2=۰/۲۹۱$ ، $P<۰/۰۰۱$) مشاهده می‌شود که در مرتبه اول ابعاد کنترل و محبت قادر هستند واریانس متغیر ادراک و ابراز هیجان را به مقدار ۲۹/۶ درصد پیش بینی کنند. در مرتبه دوم ($f=۶۲/۴۱$ ، $R^2=۰/۵۴۱$ ، $P<۰/۰۰۱$) و با وارد شدن متغیر ویژگی‌های شخصیتی به عنوان متغیر واسطه مشاهده می‌شود که مقدار بتای ابعاد کنترل و محبت کاهش یافته همچنین مقدار ضریب تبیین از ۲۹/۶ درصد به ۵۴/۱ درصد رسیده است که نشانگر این موضوع است که ویژگی‌های شخصیتی دارای نقشه واسطه جهت پیش بینی ادراک و ابراز هیجان از طریق سبک‌های فرزند پروری می‌باشد. در مرتبه دوم و با وارد شدن ویژگی‌های شخصیتی، متغیرهای سبک‌های فرزند پروری و ویژگی‌های شخصیتی قادر هستند واریانس ادراک و ابراز هیجان را به میزان ۵۴/۱ درصد پیش بینی کنند.

جدول شماره ۸، نشانگر نتایج آزمون رگرسیون سلسله مراتبی جهت بررسی نقش واسطه‌گری ویژگی‌های شخصیتی بر سبک‌های فرزندپروری و بهره‌جویی از هیجان می‌باشد.

جدول ۸. نتایج آزمون رگرسیون جهت بررسی نقش واسطه‌گری ویژگی‌های شخصیتی بر سبک‌های فرزندپروری و بهره‌جویی از هیجان (بعد سوم)

با توجه به نتایج آزمون رگرسیون در جدول شماره ۸، ($f=۴۹/۹۹$ ، $R^2=۰/۲۵۲$ ، $P<۰/۰۰۱$) مشاهده می‌شود که در مرتبه اول

متغیر	Beta	t	sig	R	R ²	f	df	P
کنترل	-۰/۳۲۵	-۶/۴۴	۰/۰۰۱	۰/۵۰۲	۰/۲۵۲	۴۹/۹۹	۲۹۷-۲	۰/۰۰۱
محبت	۰/۳۵۴	۷/۰۳	۰/۰۰۱					
کنترل	-۰/۲۲۹	-۸/۷۷	۰/۰۰۱	-۰/۹۰۸	۰/۸۲۵	۱۹۷/۱۳	۲۹۲-۷	۰/۰۰۱
محبت	۰/۱۷۷	۶/۹۹	۰/۰۰۱					
روان نژندی	-۰/۵۸۴	-۲۰/۱۶	۰/۰۰۱					
برونگرایی	۰/۰۶۴	۲/۲۷	۰/۰۲۴					
گشودگی	-۰/۲۶۶	-۹/۴۹	۰/۰۰۱					
توافق پذیری	۰/۱۰۰	۳/۹۶	۰/۰۰۱					
وظیفه مداری	۰/۱۴۸	۴/۴۸	۰/۰۰۱					

ابعاد کنترل و محبت قادر هستند واریانس متغیر بهره‌جویی از هیجان را به مقدار ۲۵/۲ درصد پیش بینی کنند. در مرتبه دوم ($f=۱۹۷/۱۳$ ، $R^2=۰/۸۲۵$ ، $P<۰/۰۰۱$) و با وارد شدن متغیر ویژگی‌های شخصیتی به عنوان متغیر واسطه مشاهده می‌شود که مقدار بتای ابعاد کنترل و محبت کاهش یافته همچنین مقدار ضریب تبیین از ۲۵/۲ درصد به ۸۲/۵ درصد رسیده است که نشانگر این موضوع است که ویژگی‌های شخصیتی دارای نقشه واسطه جهت پیش بینی بهره‌جویی از هیجان از طریق سبک‌های فرزند پروری می‌باشد. در مرتبه دوم و با وارد شدن ویژگی‌های شخصیتی، متغیرهای سبک‌های فرزند پروری و ویژگی‌های شخصیتی قادر هستند واریانس بهره‌جویی از هیجان را به میزان ۸۲/۵ درصد پیش بینی کنند.

جدول شماره ۹ نشانگر نتایج آزمون رگرسیون سلسله مراتبی جهت بررسی نقش واسطه‌گری ویژگی‌های شخصیتی بر سبک‌های فرزندپروری و بهره‌برداری از هیجان می‌باشد.

جدول ۹. نتایج آزمون رگرسیون جهت بررسی نقش واسطه‌گری ویژگی‌های شخصیتی بر سبک‌های فرزندپروری و اداره کردن هیجان (بعد چهارم)

با توجه به نتایج آزمون رگرسیون در جدول شماره ۹، ($f=3/47$ ، $R^2=0/23$ ، $P<0/32$) مشاهده می‌شود که در مرتبه اول

متغیر	Beta	t	sig	R	R ²	f	df	P
کنترل	۰/۱۴۵	۲/۴۸	۰/۰۱۳	۰/۱۵۳	۰/۰۲۳	۳/۴۷	۲-۲۹۱	۰/۰۳۲
محبت	۰/۰۶۴	۱/۰۹	۰/۲۷۴					
کنترل	۰/۱۵۸	۲/۵۶	۰/۰۱۱	۰/۲۲۶	۰/۰۵۱	۲/۲۰	۷-۲۸۶	۰/۰۳۴
محبت	۰/۰۳۶	۰/۵۹۷	۰/۵۵۱					
روان‌نژندی	-۱/۲۲۰	-۰/۱۷۹	۰/۰۷۳					
برونگرایی	۰/۰۶۵	۰/۹۸۶	۰/۳۲۵					
گشودگی	-۰/۰۱۳	-۰/۲۰۲	۰/۸۴۰					
توافق‌پذیری	-۰/۰۸۳	-۱/۴۰	۰/۱۶۲					
وظیفه‌مداری	۰/۰۱۵	۰/۱۹۹	۰/۸۴۲					

ابعاد کنترل و محبت قادر هستند واریانس متغیر اداره کردن هیجان را به مقدار ۲/۳ درصد پیش‌بینی کنند. در مرتبه دوم ($f=2/2$ ، $R^2=0/51$ ، $P<0/34$) و با وارد شدن متغیر ویژگی‌های شخصیتی به عنوان متغیر واسطه مشاهده می‌شود که هیچ‌کدام از ابعاد متغیر ویژگی‌های شخصیتی قادر به پیش‌بینی اداره کردن هیجان نمی‌باشند، بنابراین متغیر ویژگی‌های شخصیتی دارای نقش واسطه در رابطه با سبک‌های فرزندپروری و اداره کردن هیجان نمی‌باشد.

جدول ۱۰: اثرات مستقیم و غیر مستقیم سبک‌های فرزند پروری و ویژگی‌های شخصیتی بر روی هوش هیجانی

متغیر	هوش هیجانی			تنظیم هیجان			ادراک و ابراز هیجان			بهره‌جویی از هیجان			اداره کردن هیجان		
	اثر مستقیم	اثر غیر مستقیم	اثر کل	اثر مستقیم	اثر غیر مستقیم	اثر کل	اثر مستقیم	اثر غیر مستقیم	اثر کل	اثر مستقیم	اثر غیر مستقیم	اثر کل	اثر مستقیم	اثر غیر مستقیم	اثر کل
کنترل	۰/۴۰۸	۰/۲۸۴	۰/۱۱۵	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---
محبت	۰/۳۵۲	۰/۲۳۳	۰/۰۸۲	۰/۳۳۷	۰/۲۱۴	۰/۰۵۰	۰/۲۸۲	۰/۲۳۳	۰/۰۶۵	۰/۱۷۷	۰/۰۶۲	۰/۳۲۹	۰/۳۲۵	۰/۱۴۵	۰/۰۲۲

روزان	برونگرایی	گشودگی	توافق	وظیفه
---	---	---	---	---
---	---	---	---	---
---	---	---	---	---
۰/۵۸۸	---	۰/۲۹۹	---	۰/۲۳۳
---	---	---	---	---
۰/۵۸۸	---	۰/۲۹۹	---	۰/۲۳۳
---	---	---	---	---
---	۰/۳۱۹	۰/۱۹۳	---	۰/۴۱۰
---	---	---	---	---
---	۰/۳۱۹	۰/۱۹۳	---	۰/۴۱۰
---	---	---	---	---
---	---	---	---	---
---	۰/۲۱۶	---	---	۰/۲۰۲
---	---	---	---	---
---	---	---	---	---
---	۰/۲۱۶	---	---	۰/۲۰۲
---	---	---	---	---
---	---	---	---	---
۰/۲۵۲	۰/۲۲۲	۰/۲۵۲	---	۰/۳۵۶
---	---	---	---	---
۰/۲۵۲	۰/۲۲۲	۰/۲۵۲	---	۰/۳۵۶

بحث و نتیجه‌گیری:

ابعاد فرزندپروری ادراک شده بر هوش هیجانی نوجوانان دختر دبیرستانی دارای تاثیر معنادار است. با توجه به نتایج به دست آمده ابعاد فرزندپروری ادراک شده به این ترتیب بر ابعاد هوش هیجانی تاثیر معنادار دارد. ابعاد کنترل و محبت قادر هستند هوش هیجانی را پیش بینی کنند، از بین ابعاد سبک‌های فرزند پروری تنها بُعد محبت قادر است بعد تنظیم هیجان را پیش بینی کند. هر دو بُعد کنترل و محبت قادر هستند بعد ارزیابی از هیجان را پیش بینی کنند. هر دو بُعد کنترل و محبت قادر هستند بعد بهره برداری از هیجان را پیش بینی کنند. در تبیین این دست آورد باید گفت هوش هیجانی به مجموعه ای از توانایی ها اطلاق می شود که پردازش اطلاعات درباره هیجانهای فرد و دیگران را امکان پذیر می کند. که اگر به خوبی پرورش یابند، فرد را قادر می سازد که مهارت های ویژه و توانایی های اساسی هوش هیجانی اش را گسترش دهد (۳۰)، از طرفی بشارت، اصغری، هادی بهرامی و قربانی (۳۱)، چگونگی ادراک از مهرورزی والدین را یکی از مهم ترین عوامل اثرگذار بر هوش هیجانی فرزندان دانسته اند. محیط خانه مهم ترین و اولین عاملی است که بر رشد شخصیت افراد اثر می گذارد. ایده آل و آرزوهای والدین، سبک فرزندپروری آن ها و هوش هیجانی همگی می توانند بر شکل دهی رفتار کودک و سلامت روان او تأثیر بگذارند (۳۲). از طریق محبت و مشارکت بیشتر والدین، در امر فرزندپروری و آموزش مهارت های هوش هیجانی از آثار زیانبار رفتار خودناتوان سازی در فرزندان جلوگیری به عمل آورد (۳۳)

در تبیین تاثیر معنادار بعد محبت بر بعد تنظیم هیجان می توان گفت والدینی که از طریق شناخت احساسات، تنظیم هیجانانات، یافتن روشهایی برای آرام کردن خود و کنترل احساسات و ابراز این هیجانانات از شیوه های صحیح چه از طریق آموزش با گفتار و رفتار مستقیم و چه از طریق الگو برداری کارها و امور را به گونه ای سرو سامان می دهند که دیگران و به ویژه فرزندشان لذت ببرند یا به دنبال فعالیت هایی هستند که فرزند را خوشحال کند یا در صورت بی تفاوتی نوجوان نسبت به تاثیرش بر دیگران او را تصحیح می کنند یا این توانایی را دارند که با تغییر خلق او به وی کمک کنند تا حال خوبی داشته باشد و در موارد ذکر شده

<http://journals.iau-astara.ac.ir>, D.O.R.

مسیرهای درست را انتخاب کند، تمام این موارد نشان از تاثیر ادراک فرزند از سبک‌های فرزندپروری و در واقع برون داد آن به عنوان هوش هیجانی (تنظیم هیجان) باشد.

در تبیین ابعاد کنترل و محبت بر بعد ارزیابی هیجان می‌توان گفت نوجوان در موارد مختلفی چون شروع یک کار جدید، احساسات متناقض، انتظار شکست در موقعیت‌های مختلف، نیاز به ارزیابی هیجانات خود دارد و این توسط والدین و (کنترل و محبت) بروز و ظهور یافته و نمود پیدا می‌کند. در تبیین ابعاد کنترل و محبت بر بعد بهره برداری از هیجان می‌توان گفت نوجوان برای صحبت کردن با دیگران و مشکلاتش رو به رو شدن با موانع فهمیدن پیامهای غیرکلامی ارزیابی مجدد موارد مهم و غیر مهم، پیدا کردن راه حل‌های جدید، حفظ احساسات و تحسین دیگران نیاز به ارزیابی هیجانات خود دارد و این نشان از تاثیر ابعاد فرزندپروری ادراک شده بر بعد ارزیابی از هیجان دارد.

با توجه به ابعاد ویژگی‌های شخصیتی روان نژندی، برونگرایی، گشودگی و وظیفه مداری قادر هستند هوش هیجانی را پیش بینی کنند. در مجموع اینکه شاخصه‌های شخصیت تعیین کننده نوع و میزان تجربه ی هیجان ها هست و این مساله بر هوش هیجانی نیز تاثیر می‌گذارد با مطالعات لانا، مارتوس و زافرا (۳۴)، توک و مورال (۳۵) و حسینی نسب و محمدی (۳۶) همسو می‌باشد. از بین ابعاد ویژگی‌های شخصیتی سه بعد روان نژندی، برونگرایی و توافق پذیری با همه ابعاد هوش هیجانی رابطه معنا دار دارد. بعد گشودگی با دو بعد ارزیابی هیجان و بهره برداری از هیجان رابطه معناداری دارد. بعد توافق پذیری تنها با ابعاد ارزیابی هیجان و بهره برداری هیجان رابطه معنا داری دارد. که با مطالعات شفيعی تبار، خداپناهی و صدق پور (۳۷) همسو می‌باشد.

در تبیین این یافته می‌توان گفت از آنجا که شخصیت عبارت است از الگوهای نسبتاً ثابت و منحصر به فرد از تفکرات، احساسات و اعمال فرد، از طرفی باید گفت که شخصیت با منش متفاوت است، چرا که منش به اخلاق حرفه ای، اصول اخلاقی، ارزش ها، صداقت و قابل اطمینان بودن مربوط می‌شود (۱۱) لذا برخورد مناسب با کودکان و نوجوانان از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است و سوءرفتار با نوجوان منجر به شکل گیری ویژگی‌های شخصیتی نامناسب و افزایش رفتارهای پرخطر در آنها خواهد شد. (۳۸) با توجه به اهمیت سلامت روان و جسم فرزندان موضوع تاثیر و تاثر این دو متغیر (هوش هیجانی و ویژگی‌های شخصیتی) در تربیت نوجوانان بسیار مهم و از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. بنابراین با آموزش هوش هیجانی و در نظر داشتن ابعاد ویژگی‌های شخصیتی مانند روان نژندی؛ براساس مطالعات کیمیایی، رفتار و سلطانی فر (۳۹) برون گرایی و وظیفه مداری بر بعد تنظیم هیجان اثر معناداری دارد. در تبیین این یافته می‌توان گفت صمیمیت، جمع گرایی قاطعیت، جنب و جوش، هیجان خواهی، شایستگی، نظم، وظیفه شناسی، تلاش برای موفقیت، نظم درونی و انعطاف ناپذیری همه به نوعی نشانگر ویژگی خوشحال کردن دیگران، لذت بردن از بودن با دیگران، همدلی و حل آسان تر مشکلات و مقاوم بودن نسبت به چالش‌های پیش روست که همه اینها از خصوصیات بعد تنظیم هیجان می‌باشد.

ابعاد برونگرایی، گشودگی و وظیفه مداری اثر معناداری بر ارزیابی از هیجان دارد. در تبیین این یافته می‌توان گفت ویژگی‌های شخصیتی ذکر شده برای بروز و ظهور در زندگی شخصی و اجتماعی نوجوان نیاز به ارزیابی و بررسی هیجانات نوجوان دارد مثلاً نوجوان برای حضور شایسته و موفقیت در ارتباط با سایرین نیاز دارد با استفاده از سه ویژگی ذکر شده و ابعاد آن موانع احتمالی مثلاً اعتماد به نفس کاذب را برطرف نماید.

همچنین، در میان ابعاد فرزند پروری ادراک شده بُعد محبت قادر است بعد روان نژندی را پیش بینی کند. هیچ کدام از ابعاد سبک‌های فرزند پروری قادر به پیش بینی بُعد برونگرایی نیستند. هر دو بُعد کنترل و محبت قادر هستند در بُعد گشودگی را پیش بینی کنند. هیچ کدام از ابعاد سبک‌های فرزند پروری ادراک شده قادر به پیش بینی بُعد توافق پذیری نیستند. تنها بُعد

کنترل قادر هست بعد وظیفه مداری را پیش بینی کند. در تبیین این یافته می‌توان گفت طبق نظریه بامریند روش فرزند پروری مقتدرانه^۱ پذیرش^۲ و روابط نزدیک، روش‌های کنترل سازگارانه، و استقلال دادن مناسب را شامل می‌شود. والدین مقتدر صمیمی و دلسوز و نسبت به نیازهای کودک حساس هستند. آنها رابطه والد- فرزند لذت بخش و از لحاظ هیجانی خوشنودکننده‌ای برقرار می‌کنند که کودک را به سمت ارتباط نزدیک می‌کشاند. والدین مقتدر در عین حال، کنترل قاطع و معقولی را اعمال می‌کنند؛ آنها روی رفتار پخته تأکید دارند و برای انتظارات خود دلیل می‌آورند و بالاخره والدین مقتدر به تدریج استقلال مناسب به کودک داده و به او اجازه می‌دهند در زمینه‌هایی که آمادگی دارد تصمیم‌گیری نماید. تربیت مقتدرانه در طول دوره‌ی کودکی و نوجوانی با چند جنبه از شایستگی ارتباط دارد -خلق خوش بینانه، خویشتنداری، استقامت در تکلیف، همکاری، عزت نفس بالا، پختگی اجتماعی و اخلاقی و عملکرد تحصیلی مطلوب (۴۰).

در تبیین بعد محبت بر بعد روان‌نژندی می‌توان گفت از آنجا که ویژگی شخصیتی روان‌نژندی شامل اضطراب، خشم و کینه‌ورزی، افسردگی، هشیاری به خویشتن، تکانشوری و آسیب‌پذیری به استرس می‌شود پس دور از انتظار نیست که والدین با محبت بتوانند تاثیر معناداری بر نوجوان در بهبود عملکرد خود در جامعه داشته باشند.

در تبیین معنادار شدن ابعاد کنترل و محبت بر گشودگی می‌توان گفت نوجوان برای داشتن درک مثبت نسبت به هیجانها، علاقمندی به داشتن فعالیت‌های مختلف و رفتن به مکانهای جدید، درک جنبه‌های جدید و غیرمعمول و آمادگی برای تغییر ارزش‌ها نیاز به هردو بعد کنترل و محبت از جانب والدین دارد و این بیانگر تاثیر معنادار بعد محبت و کنترل بر گشودگی می‌تواند باشد.

در تبیین معنادار شدن بعد کنترل بر بعد وظیفه مداری می‌توان گفت تلاش والدین برای بروز شایستگی‌ها، نظم، وظیفه‌شناسی، تلاش برای موفقیت، نظم درونی و انعطاف‌پذیری با کمک بعد کنترل انجام خواهد گرفت و این نشان از معنادار بودن بعد کنترل بر بعد وظیفه مداری دارد.

محدودیت‌های پژوهش:

۱. این پژوهش شامل جنس پسر نمی‌شود و دارای محدودیت جهت تعمیم نتایج است.
۲. پژوهش حاضر شامل مقطع متوسطه اول نشده است و دارای محدودیت جهت تعمیم نتایج است.
۳. تکیه بر پرسشنامه‌ها به عنوان تنها راه کسب اطلاعات
۴. عدم توجه به ویژگی‌های روانشناختی نوجوانان دختر مورد مطالعه در هنگام پرکردن پرسش نامه.

پیشنهادها:

۱. نتایج نشان داد که سبک‌های فرزندپروری متغیری تاثیرگذار بر هوش هیجانی است. بنابراین با برگزاری کارگاه‌های روش‌های درست فرزندپروری می‌توان نقش موثری بر هوش هیجانی به طور اخص و سلامت خانواده به طور اعم داشت.
۲. پیشنهاد می‌شود با برگزاری دوره‌های مخصوص برای دانش‌آموزان نقش هوش هیجانی در بهداشت روانی را آموزش داد.
۳. در موقعیت‌های مختلف نظیر جلسات آموزش خانواده؛ اطلاعات و دانش لازم درباره شیوه‌های فرزندپروری به والدین ارائه شود.

¹ Authoritative

² Reception

<http://journals.iau-astara.ac.ir>, D.O.R.

۴. با برگزاری کارگاه‌هایی و با استفاده از متخصصین، پیرامون موضوعاتی نظیر؛ هوش هیجانی و ویژگی‌های شخصیتی به والدین آموزش‌های لازم داده شود.
۵. با تهیه بروشورهایی با مضامین؛ سبک‌های والدینی، هوش هیجانی و ویژگی‌های شخصیتی، آگاهی والدین را نسبت به این موضوعات افزایش داد.
۶. با استفاده از کلاس‌های فوق برنامه؛ و دعوت از روانشناسان در مورد مسائلی همچون سبک‌های فرزندپروری والدین، هوش هیجانی و ویژگی‌های شخصیتی و ارتباط مستقیم آنها برای والدین و نوجوانان دختر صحبت شود.
۷. از طریق رسانه‌های جمعی نظیر صدا و سیما دانش و آگاهی لازم پیرامون سبک‌های فرزندپروری والدین، هوش هیجانی و ویژگی‌های شخصیتی در اختیار والدین و فرزندان قرار گیرد.
۸. نقش و اهمیت ادراک فرزندان از شیوه‌های فرزندپروری و ضرورت جدی گرفتن و ارتقا مهارت‌های فرزندپروری برای والدین بازگو شود.
۹. برگزاری کارگاه برای پرورش و ارتقا هوش هیجانی در دانش آموزان.

تشکر و قدردانی:

این مقاله مستخرج شده از رساله کارشناسی ارشد رشته روانشناسی است. بدینوسیله نویسندگان از کلیه شرکت کنندگان در این پژوهش و تمام کسانی که به نحوی مؤثری در انجام این پژوهش همکاری کردند، تقدیر و تشکر میکنند.

تضاد منافع:

نویسندگان مقاله تعارض منافع ندارند.

References

1. Kardan F, Qadiri F. Comparison of the Effect of (Child-oriented and Teacher-oriented) Educational Methods on the Motor Skills Development of Children. J Child Ment Health. 2019; 6 (1) :251-264. URL: <http://childmentalhealth.ir/article-1-467-fa.html>
2. Jafarpour H, Akbari B, Shakernia I, Asadi Mojreh S. Comparison of the Effectiveness of Emotion Regulation Training and Mindfulness Training on the Reduction Ruminations in the mothers of Children with Mild Intellectual Disability. J Child Ment Health. 2021; 7 (4) :76-94. URL: <http://childmentalhealth.ir/article-1-1082-fa.html>
3. Naseh A. The Effect of Mindfulness-Based Group Intervention on Self-esteem and Social Problems 1. Steiner H, Remsing L. Practice parameter for the assessment and treatment of children and adolescents with oppositional defiant disorder. J Am Acad Child Adolesc Psychiatry. 2007; 46(1): 126-141. [Link] [\[DOI:10.1097/01.chi.0000246060.62706.af\]](https://doi.org/10.1097/01.chi.0000246060.62706.af)
4. American Psychiatric Association. Diagnostic and statistical manual of mental disorders (DSM-5). Fifth edition. Washington, DC: American psychiatric association; 2013: 461-466. [Link] [\[DOI:10.1176/appi.books.9780890425596\]](https://doi.org/10.1176/appi.books.9780890425596)

5. Merikangas KR, Nakamura EF, Kessler RC. Epidemiology of mental disorders in children and adolescents. *Dialogues Clin Neurosci.* 2009; 11(1): 7-20. [Link] [DOI:10.31887/DCNS.2009.11.1/krmerikangas]
6. Mohammadi MR, Salmanian M, Hooshyari Z, Shakiba A, Alavi SS, Ahmadi A, et al. Lifetime prevalence, sociodemographic predictors, and comorbidities of oppositional defiant disorder: The National Epidemiology of Iranian Child and Adolescent Psychiatric disorders (IRCAP). *Braz J Psychiatry.* 2019; 42(2): 162-167. [Link] [DOI:10.1590/1516-4446-2019-0416]
7. Mitchison GM, Liber JM, Hannesdottir DK, Njardvik U. Emotion dysregulation, ODD and conduct problems in a sample of five and six-year-old children. *Child Psychiatry Hum Dev.* 2020; 51(1): 71-79. [Link] [DOI:10.1007/s10578-019-00911-7]
8. Shabahang R, Sedighian SF, Rahimi Nezhad A, Soltani Shal R. Role of Difficulties in emotional regulation and alexithymia in prediction of bullying. *J Child Ment Health.* 2019; 6(3): 40-50. [Persian]. [Link] [DOI:10.29252/jcmh.6.3.5]
9. Muratori P, Milone A, Levantini V, Pisano S, Spensieri V, Valente E., ... & Masi G. Narcissistic traits as predictors of emotional problems in children with oppositional defiant disorder: a longitudinal study *J Affect Disord.* 2020; 274: 449-494. [Link] [DOI:10.1016/j.jad.2020.05.075]
10. Burke JD, Hipwell AE, Loeber R. Dimensions of oppositional defiant disorder as predictors of depression and conduct disorder in preadolescent girls. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry.* 2010; 49(5): 484-492. [Link] [DOI:10.1016/j.jaac.2010.01.016]
11. Burke JD. An affective dimension within ODD symptoms among boys: personality and psychopathology outcomes into early adulthood. *J Child Psychol Psychiatry.* 2012; 53(11): 1176-1183. [Link] [DOI:10.1111/j.1469-7610.2012.02598.x]
12. Burke JD, Loeber R, Lahey BB, Rathouz PJ. Developmental transitions among affective and behavioral disorders in adolescent boys. *J Child Psychol Psychiatry.* 2005; 46(11): 122-1210. [Link] [DOI:10.1111/j.1469-7610.2005.00422.x]
13. Derella OJ, Johnston OG, Loeber R, Burke JD. CBT-enhanced emotion regulation as a mechanism of improvement for childhood irritability. *J Clin Child Psychol.* 2019; 48(1): 146-154. [Link] [DOI:10.1080/15374416.2016.1270832]
14. Koole SL. The psychology of emotion regulation: An integrative review. *Cogn Emot.* 2009; 23(1): 4-41. [Link] [DOI:10.1080/02699930802619031]
15. Gross JJ. (2002). Emotion regulation: affective, cognitive, and social consequences. *J Psychophysiol.* 2002; 39: 281-91. [Link] [DOI:10.1017/S0048577201393198]
16. Lantrip C, Isquith PK, Koven NS, Welsh K, Roth RM. Executive function and emotion regulation strategy use in adolescents. *Appl Neuropsychol Child.* 2016; 5(1): 50-55. [Link] [DOI:10.1080/21622965.2014.960567]
17. Balzarotti S, John O, Gross JJ. An Italian adaptation of the emotion regulation questionnaire. *European journal of psychological assessment.* 2010; 26(1): 61-67. [Link] [DOI:10.1027/1015-5759/a000009]
18. Webb TL, Miles E, Sheeran, P. Dealing with feeling: a meta-analysis of the effectiveness of strategies. *Psychol Bull.* 2012; 138: 775-808. [Link] [DOI:10.1037/a0027600]

<http://journals.iau-astara.ac.ir>, D.O.R.

19. Hughes EK, Gullone E, Dudley A, Tonge B. A case control study of emotion regulation and school refusal in children and adolescents. *J Early Adolesc.* 2010; 30: 691-706. [Link] [DOI:10.1177/0272431609341049]
20. McRae, K. Gross, JJ. Emotion regulation. *Emotion.* 2020; 20(1): 1-9. [Link] [DOI:10.1037/emo0000703]
21. Farzadi F, Behroozy N, Sheheyni Yealagh M, Omidian M. The Effect of Chucky & Nelly Cognitive Game on Hot and Cold Executive Function Skills of Developing Skills for School Readiness in Preschool Children. *J Child Ment Health.* 2022; 9 (1) :80-110 URL: <http://childmentalhealth.ir/article-1-1128-fa.html>
22. Rezaeian A, Agha Akbari L, Amirzadeh F, Malek Mohammadi N. The Effectiveness of Acceptance and Commitment Therapy on Distress Tolerance and Depression in Students. *J Child Ment Health.* 2021; 8 (4) :94-107. URL: <http://childmentalhealth.ir/article-1-1068-fa.html>
23. Taher M. The Effectiveness of Psychodrama Training on Adjustment of Children with Mild Intellectual Disability. *J Child Ment Health.* 2021; 8 (4) :1-15. URL: <http://childmentalhealth.ir/article-1-1162-fa.html>
24. Honarbakhsh F, Saeedi asl S, Salari P, Manzari Tavakoli V. The Effectiveness of Teaching Strategies Based on Emotion-Focused Therapy on the Components of Verbal Intelligence and Aggression in Preschool Students. *J Child Ment Health.* 2021; 8 (3) :73-86 URL: <http://childmentalhealth.ir/article-1-460-fa.html>
25. Javid M, Mohammadi N, Rahimi C, Hadianfard H. Comparison of Cognitive Emotion Regulation and Cold and Hot Executive Functions in Female Students with and without Oppositional Defiant Disorder. *J Child Ment Health.* 2021; 8 (3) :87-101 URL: <http://childmentalhealth.ir/article-1-1077-fa.html>
26. Leibenluft E, Blair R, Charney DS, Pine DS. Irritability in pediatric mania and other childhood psychopathology. *Ann N Y Acad Sci.* 2003; 1008(1): 201-218. [Link] [DOI:10.1196/annals.1301.022]
27. Brandon J, Schmeichel BJ, Tang D. Individual differences in executive functioning and their relationship to emotional processes and responses. *Curr Dir Psychol Sci.* 2015; 24(2): 93-98. [Link] [DOI:10.1177/0963721414555178]
28. Zelazo PD. Executive function and psychopathology: a neurodevelopmental perspective. *Annu Rev Clin Psychol.* 2020; 16: 431-454. [Link] [DOI:10.1146/annurev-clinpsy-072319-024242]
29. Morgan AB, Lilienfeld SO. A meta-analytic review of the relation between antisocial behavior and neuropsychological measures of executive function. *Clin Psychol Rev.* 2000; 20(1): 113-136. [Link] [DOI:10.1016/S0272-7358(98)00096-8]
30. Peterson E, Welsh MC.. The development of hot and cool executive functions in childhood and adolescence: Are we getting warmer? In: Goldstein, S. Naglieri, JA. (Eds.), *Handbook of executive functioning.* Springer Science + Business Media: 2014: 45-49. [Link] [DOI:10.1007/978-1-4614-8106-5_4]

31. Ardila A. On the evolutionary origins of executive functions. *Brain Cogn.* 2008; 68(1): 92-99. [Link] [[DOI:10.1016/j.bandc.2008.03.003](https://doi.org/10.1016/j.bandc.2008.03.003)]
32. Gil-Fenoy MJ, García-García J, Carmona-Samper E, Ortega-Campos E. Antisocial behavior and executive functions in young offenders. *Revista de Psicodidáctica (English ed.)*. 2018; 23(1): 70-76. [Link] [[DOI:10.1016/j.psicoe.2017.10.001](https://doi.org/10.1016/j.psicoe.2017.10.001)]
33. Antonini TN, Becker SP, Tamm L, Epstein JN. (2015). Hot and cool executive functions in children with attention deficit/hyperactivity disorder and comorbid oppositional defiant disorder. *J Int Neuropsychol Soc.* 2015; 21(8): 584. [Link] [[DOI:10.1017/S1355617715000752](https://doi.org/10.1017/S1355617715000752)]
34. Oosterlaan J, Scheres A, Sergeant JA. Which executive functioning deficits are associated with AD/HD, ODD/CD and comorbid AD/HD+ ODD/CD? *J Abnorm Child Psychol.* 2005; 33(1): 69-85. [Link] [[DOI:10.1007/s10802-005-0935-y](https://doi.org/10.1007/s10802-005-0935-y)]
35. Hobson CW, Scott S, Rubia K. Investigation of cool and hot executive function in ODD/CD independently of ADHD. *J Child Psychol Psychiatry.* 2011; 52(10): 1035-1043. [Link] [[DOI:10.1111/j.1469-7610.2011.02454.x](https://doi.org/10.1111/j.1469-7610.2011.02454.x)]
36. Nademi M S, Mohammadiarya A, Khoeini F. Causal Model of the Relationship between Perception of Social Environment and Academic Motivation with the Mediating Role of Academic Expectations, Attributional Styles and Academic Emotions. *J Child Ment Health.* 2021; 8 (3) :102-118. URL: <http://childmentalhealth.ir/article-1-1136-fa.html>
37. Birmaher B, Ehmann M, Axelson DA, Goldstein BI, Monk K, Kalas C, ... & Guyer A.. Schedule for affective disorders and schizophrenia for school-age children (K-SADS-PL) for the assessment of preschool children-a preliminary psychometric study. *J. Psychiatr. Res.*, 2009; 43(7): 680-686. [Link] [[DOI:10.1016/j.jpsychires.2008.10.003](https://doi.org/10.1016/j.jpsychires.2008.10.003)]
38. Ghanizadeh A, Mohammadi MR, Yazdanshenas A. Psychometric properties of the Farsi translation of the kiddie schedule for affective disorders and schizophrenia-present and lifetime version. *BMC Psychiatry.* 2006; 6(10): 1-5. [Link] [[DOI:10.1186/1471-244X-6-10](https://doi.org/10.1186/1471-244X-6-10)]
39. Hommersen P, Murray C, Ohan JL, Johnston C. Oppositional defiant disorder rating scale: preliminary evidence of reliability and validity. *J Emot Behav Disord.* 2006; 14(2): 118-121. [Link] [[DOI:10.1177/10634266060140020201](https://doi.org/10.1177/10634266060140020201)]
40. Bagheri Sheykhangafshe F, Alizadeh D, Savabi Niri V, Asgari F, Ghodrat G. The role of internet addiction, mindfulness and resilience in predicting students' mental health during the coronavirus 2019 pandemic. *J Child Ment Health.* 2021; 8 (3) :1-14 URL: <http://childmentalhealth.ir/article-1-1120-fa.html>